

1.2016

Sveriges teckenspråkstolkars förenings medlemstidning

TOLKTRYCKET

Årsmötet i Stockholm s.5-11

Tolktrycket hos FTT i Danmark s.14-15

Rapport från Visions yrkesnätverk s.16

Lokal
fortbildning
för dig i
STTF
s.24

Vilken start!

2016 kickades igång med den största och kanske mest professionella konferens som STTF någonsin har arrangerat. Fantastiska föreläsare, god uppslutning, hög stämning och engagerade medlemmar! Det är det här som är STTF! Det är det här som är vår yrkeskår!

Helgen 4-6 mars träffades den nya styrelsen för vår första styrelsehelg för året. Efter en intensiv period med planerande och genomförande av konferens, årsmöte och engelskakurs, har styrelsen tagit en välförtjänt period av vila och planerande av starten på verksamhetsåret.

Nu efter styrelsehelgen är jag och (jag vågar säga) resten av styrelsen mer pepp på att dra igång året än någonsin förr. Vi har gjort ett gediget verksamhetsplanerande och lagt en stabil grund för det kommande året. Vi har ändrat i styrelsearbetets struktur och frilagt mer tid för visionerande och strategiarbete, något jag är säker på kommer ge goda resultat för föreningen. En stadig grund att stå på behövs i tider som nu. Vi står inför stora utmaningar med förändringar i tolkutbildningen på Folkhögskolan och i tolkverksamheten i stort. Mycket tid framöver kommer läggas på att sätta oss in i de underlag som behövs för att kunna påverka beslut i rätt riktning. Vi har också nära kontakt med övriga intresseorganisationer för att bättre kunna påverka tillsammans. Genom att ta stöd av varandra tror vi att vi når större resultat.

Men 2016 bjuder också på ljus. Som medlem har man mycket att se fram emot under året. Förutom de två fortbildningar som nämns i verksamhetsplanen kommer snart inbjudan gå ut för ytterligare två medlemsarrangemang. Jag vill dessutom passa på att slå ett slag för de medel vi avsatt till lokal fortbildning. Ta chansen! Det är hur enkelt som helst! Dra ihop ett gäng i din stad/landsting/region, fnula ihop ett förslag med föreläsare och en kostnads kalkyl för just ert arrangemang och skicka in en ansökan* till oss! Det är vi medlemmar som är STTF, och genom att träffas och fortbilda oss tillsammans och utbyta erfarenheter gör vi STTF till en livskraftig förening och får en starkare kåranda, något som behövs i tider av förändring.

Som nyvald ordförande är det här ett spännande år att ta över ordförandeklubban. Jag hoppas på att få chansen att möta många av er medlemmar där ute. Är ni redo för 2016? Som man säger i Mello - Nu kör vi!

*En ansökningsblankett och mer information om hur ni går till väga kommer under våren läggas ut på hemsidan, men än så länge mailar ni kontakt@sttf.org för frågor eller ansökan.

Tolktrycket är Sveriges teckenspråkstolkars medlemstidning.

Mejl: kontakt@sttf.org

Ansvarig utgivare: Märta Bergström

Layout: Stefan Coster

Medverkande detta nummer: Märta Bergström, Stefan Coster, Karin Hattne, Ivar Wästhed, Brita Wideberg, Gunvor Svensson, Agneta Ekeståhl-Unger, Beatrice Emilsson, Isabella Lindvall, Linnéa Andersson och Sara Gustavsson.

Nummer 92 sedan start

Märta Bergström
Ordförande

STTF:s styrelse består av
Märta Bergström, ordförande
Anette Åsén, vice ordförande
Stefan Coster, sekreterare
Lina Lomberg, kassör
Åsa Byléhn, ledamot

sttftolk

sttftolk

**Sveriges
teckenspråkstolkars
förening (STTF)**

Redaktion:

Brita Wideberg
Ivar Wästhed
David Olofsson
Louise Schylander
Maria Sköld
Alva Rosengren-Blom
Stefan Coster

Bli medlem på sttf.nu

Aktiva 350 kr
Stödande 200 kr
Organisation 600 kr
Endast prenumeration 600 kr
Extra nummer (för pren.) 350 kr

Annonsera i tolktrycket

1/1-sida 3.750 kr
2/3-sida 2.800 kr
1/2-sida 2.350 kr
1/3-sida 1.700 kr
1/4-sida 1400 kr
1/8-sida 950 kr

Du kommer ha koll

Fredagen den 18 mars var STTF på möte med Myndigheten för yrkeshögskolan, MYH. Myndigheten hade kallat till möte för att lyssna in hur STTF, SDR, FSDB och HRF tänkte kring Statskontorets förslag att minska antalet utbildningsplatser på tolkutbildningarna på folkhögskolenivå.

MYH berättade inte särskilt mycket om hur de tänkte, utan lyssnade mest till vad vi andra hade att säga. I korthet var alla vi inbjudna organisationer eniga kring det mesta och även om vi hade en hel del kritik mot Statskontorets underlag så hade vi inte mycket att säga om deras slutsatser och rekommendationer.

Under mötet passade vi på att lyfta frågan om dövas möjligheter att läsa tillsammans med hörande på tolkutbildningarna. Vi tog också upp frågan om att eventuellt lämna det fyraåriga tänket på dagens tolkutbildningar för att gå tillbaka till det gamla systemet där tolkutbildningen var tvåårig, där de som antogs redan hade goda teckenspråkskunskaper. Svaret vi fick på båda frågor var att det inte ingick i MYH:s nuvarande uppdrag, och att man därför inte kunde svara på det.

Helgen den 12-13 mars var STTF inbjudna till Danmarks tolkförenings (FTT) årsmöte. Temat för årets årsmöteskonferens var "nok er nok" och handlade om hur upphandlingar på tolkmarknaden påverkat yrkeskåren. (läs mer på s.14)

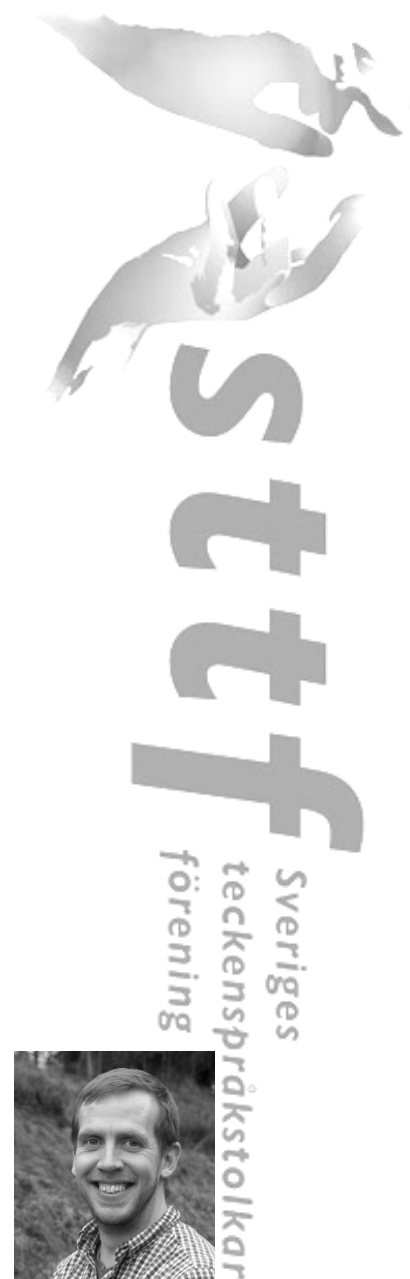
Vi hade den 4-6 mars vårt första möte med nya styrelsen där vi gick igenom vad vi vill åstadkomma under året. Allt står egentligen i föreningens verksamhetsplan, men för att ge er ett axplock så är detta vad som är på gång:

- 8 april deltar vi på humanistdagarna på Stockholms universitet.
- Vi kommer träffa deltagarna på utbildningen för döva tolkar och översättare den 19-21 maj i Leksand.
- 6 juni deltar vi i Nordic Meeting, ett forum för nordiskt samarbete i allmänhet och planeringsforum för Nordic Seminar i synnerhet. Detta års Nordic Seminar är uppskjutet och kommer arrangeras i Norge till våren nästa år istället.
- 16-21 juni händer det en hel massa i Stockholm. Vi kommer under dagarna återigen arrangera den workshop i att tolka till och från engelska som vi gett två gånger tidigare. Detta har varit en så populär fortbildning att vi nu kör steg 1 (16-17 juni) och steg 2 (20-21 juni) Vi kommer även i samarbete med SDUF arrangera en heldagsworkshop på temat "tolkning i högre studier" den 18 juni.

Mer är på gång, och eftersom du läser detta kommer du inte missa något. Vårt mål är att så mycket som möjligt skall komma ut i Tolktrycket i god tid, så att du som tolk och medlem vet vad som händer. Eftersom Tolktrycket endast kommer ut med 4 nr/år så blir det ibland nödvändigt för oss att skicka ut mejl med vad som är på gång. Oavsett vilket, så kommer du som medlem i STTF att ha koll på vad som händer i yrkeskåren.

Möte med tjänstemän från MYH och representanter från brukarorganisationerna

Stefan Coster
Sekreterare

Statskontorets översyn heter "Det framtida behovet av teckenspråks- och skrivtolkar. En översyn av tolkutbildningarna vid folkhögskolorna" och kan läsas i såväl helhet som sammanfattning på deras hemsida.

Tolkning till och från engelska - STTF:s fortbildning med Maya de Wit

Vi kliver in i konferenslokalen och så fort workshopen drar igång märker jag hur mycket vi har att prata om. Som vanligt när tolkar möts upplever jag att vi har ett uppdämt behov av att prata om det vi gör, och kanske särskilt när det handlar om att tolka till och från engelska.

Maya de Wit undervisar med stort engagemang och hon berättar om hur hon med glädje förberett de två dagarna som ligger framför oss. Under detta steg 2 på temat kommer vi dels att öva oss mer på att tolka till engelska, och dels att prata en hel del om samarbete och förberedelse. Vi är 15 tolkar på plats.

När vi tolkar till och från engelska måste vi vara medvetna om att detta är vårt tredje, eller kanske fjärde eller femte, språk. Vi måste fundera över var vi lägger ribban och inte kräva för mycket av oss

själva. Kanske måste jag lägga ambitionsnivån lite lägre än vanligt. Istället för att känna panik som slutar med att jag inte får ihop en riktig mening måste jag hitta strategier för att medvetet göra val där jag exempelvis skalar bort vissa detaljer. Jag kanske kan låta vissa adjektiv uttryckas med tonfall eller mimik istället. Att sänka ribban i sin tolkning är såklart någonting man inte bara kan göra på egen hand. I tolkning till och från engelska är det också viktigt att alla är medvetna om situationens förutsättningar. I samma anda som årsmöteskonferensen diskuterades därför också samarbete som ett viktigt tema. För att jag som tolk ska kunna tolka en person behöver jag få tillräckligt mycket tid för att göra korrekta och relevanta formuleringar. Då måste vi ha pratat om hur vi ska jobba ihop. Vi behöver prata om tolkanvändarnas förväntningar på oss och våra egna förväntningar på oss själva.

Ett problem vi stöter på ibland är talare som håller sig otroligt strikt till manus, så strikt att de faktiskt läser rakt av. Det är synd eftersom det är svårt för vilken publik som helst att ta till sig budskapet, men för tolken blir det i princip omöjligt att hantera. När sådana här frågor diskuteras, är Maya de Wit i egenskap av den auktoritet hon faktiskt är på ämnet, en pärla att ha med sig. Rakt och enkelt sa hon: "It's impossible." Detta är något som inte går att tolka till ett förstaeligt målspråk, och därför bör

tolken i den situationen lägga ner sina händer och säga "tyvärr, detta är inte tolkbart." Det är naturligtvis lättare sagt än gjort, men det är åtminstone lite lättare gjort med vetskapen att såhär skulle Maya de Wit har gjort.

Att se sig själv tolka kan kännas obekvämt för många, men detta kanske vi åtminstone är mer vana vid än att höra oss själva tolka. Det skulle det dock bli ändring på under dessa dagar! Eftersom internet numer är fullt av videobloggar, informationsinlägg och andra texter på teckenspråk finns det gott om övningsmaterial att jobba med. Tolkning till och från engelska kräver vanligtvis en mycket mer omfattande förberedelse och även detta övade vi på. Tillsammans förberedde vi en tolkning genom att göra mind-maps, slå upp ord, fundera över vad talaren möjligtvis skulle säga, läsa texter på engelska om ämnet, kanske till och med titta på klippet en gång. Sedan spelade vi in oss själva, lyssnade, gav varandra feedback och spelade in igen. Kanske lät vi ett annat tolkpar lyssna och ge oss feedback – en spännande process som man naturligtvis kan fortsätta arbeta med på hemmaplan.

För dig som är sugen att själv öva på att tolka till och från engelska, hitta ett filmklipp du tycker känns lämpligt, sätt dig för dig själv och börja KONSEKUTIVT. Precis som under vårt första tillfälle lyfte de Wit metoden att tolka konsekutivt som en strategi. Det ger oss nämligen möjlighet att förstå en text och sedan återberätta den mer fritt, med ett flyt som kan vara svårt att lyckas med under simultantolkning. Eller så rekommenderar jag STTF:s workshopar så fort den återkommer, för de har varit oslagbara!

Text: **Karin Hattne**
Foto: **Stefan Coster**

STTF:s årsmöte 2016

Årsmötet gick denna gång av stapeln i den kungliga huvudstaden. Andreas Stjärnström från HRF var mötesordförande och årsmötesförhandlingarna skedde för andra gången helt på teckenspråk. Allt flöt på lugnt och smidigt. Valberedningen hade som vanligt haft ett tufft uppdrag att hitta kandidater till styrelsen vilket ledde till att antalet styrelsemedlemmar fick minska från sju till fem. Till ny ordförande valdes Märta Bergström, tidigare ansvarig för IT-frågor och kommunikation. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet.

År 2019 firar föreningen 50 år och till dess är målet att medlemsantalet skall fördubblas från dagens 200 till 400. STTF har gjort en avsiktsförklaring med FST (Föreningen för skriv- och TSS-tolkar) i syfte att kunna samarbeta i bl.a. utbildning- och fortbildningsfrågor.

Andreas Stjärnström

SDR:s ordförande Hanna Sejlitz manade till kamp med tanke på den segdragna tolktjänstutredningen och ansåg att det är dags att direktuppvakta ansvariga politiker. Döva uppmanas att samla in fallbeskrivningar för att påvisa att man hamnar i kläm och inte får tolk. En anledning är den s.k. ansvars- och finansieringsprincipen som leder till oklarheter vem som skall betala tolkkostnaden.

Maria Laurin och Märta Bergström med avsiktsförklaringen mellan FST och STTF

Katarina Mårtensson från STAB (AB Stockholmstolkarna) tog ett trevligt initiativ där hon spontant kallade fram tidigare styrelsemedlemmar till årsmötesscenen för fotografering. Det blev ett riktigt stort gäng!

Låt nu Katarinas initiativ bli en inspiration till dig som går och funderar på att kandidera till styrelsen! Vår förening behövs, både nu och i framtiden!

Text: **Ivar Wästhed**

Foto: **Stefan Coster**

Tidigare ordförande för STTF. Fr v Katarina Mårtensson, Märta Bergström (nuvarande), Evelina Alenäs, Camilla Eurenus, Mia Uhlán och Catrin Thorin

Välbesökt på årsmöteshelgen

Konferens-och årsmöteshelgen med temat "Samarbete - ett tecken på framgång", slog alla rekord. Vi var 80 st tolkar som ville ta del av de fina workshops som helgen erbjöd, på temat samarbete mellan professionella döva och tolkar. En härlig chans till fortbildning, många kära återseenden och många intressanta diskussioner! En alltigenom fantastisk helg!

En liten sammanfattning från mig om vad helgen innehöll: **Maya de Wit** pratade om en kvalitetsundersökning bland döva i Holland. Resultatet visade att kvalitét för döva handlade om språket, att kunna förstå tolken. Tillit var också något som återkom hela tiden.

Hilde Hualand och tolken Torill Ringsø från Norge berättade om deras arbete under Hildes doktorsavhandling. Tolken var ju då inte lika kompetent som Hilde själv, men Hilde valde ändå Torill utifrån att de var i samma ålder, hade samma bakgrund och ett liknande sätt. (Det fanns en till tolk men som var 15 år äldre). Hilde valde att presentera tolken med humor för att avdramatisera användandet av tolk vid sina föreläsningar. "Ex sa hon" om ni tycker att jag pratar konstigt så är det tolkens fel, men om ni tycker att jag säger kloka saker så är det min egen förtjänst!" Hilde höll alltid tolken informerad för att hon skulle bli allierad. Det var viktigt tyckte de båda.

Maya de Wit

Eva Norberg berättade om deras arbete med nyanlända flyktingar. Det blir svårt att tolka rätt om tolkanvändaren är språklös och vi inte vet så mycket om deras bakgrund. Hur

ska argumenteringen se ut mot Migrationsverket för att det ska bli asylskäl som är lämpliga och relevanta? Där behövs döva tolkar som blir till stöd i processen och som kan göra den nyanlända begriplig utifrån sin situation så att det blir en så rättvis bedömning som möjligt.

Eva Norberg

Bo Hårdell och Didde Nylander berättade om deras erfarenheter när det gäller internationell tolkning. Didde använder danskt teckenspråk till Bo som i sin tur tolkar till internationella tecken. Jag var senare med i deras workshop där jag fick prova att vara "feeder" till en döv kollega. Jag upplevde att det var ett helt annat sätt att tänka och det kändes som min simultanförmåga inte räckte till!! Men jag förstår att det kan/måste övas upp! Det var väldigt kul att få prova!

Sarah Remgren och Elise von Weisz pratade om sitt samarbete i ett kulturellt sammanhang. Sarahs föreställning skulle tolkas med publik, det behövdes t ex röstträning, men också under repetitioner och under turnén. Sarah har dövblindhet så det behövdes syntolkning på alla nya platser. De hade dessutom frågat sig om det gick att vara tolk men också vän... De tyckte att svaret var ja på den frågan.

Dr. Jemina Napier

Jemina Napier berättade om sin forskning och pratade om en mental verktygslåda, att hitta rätt strategier. Bl a hänvisade

Hilde Haualand och Torill Ringsø

hon till Grices: Cooperative principals of conversations:
 Kvantitet - hur mycket ska sägas.
 Kvalité - hur ska jag säga, samma stilnivå, samma förväntningar.
 Relevans - det jag säger ska passa in.
 På vilket sätt - förkortningar, skrika, viska osv.
 Hur ska vi stoppa den professionella döva utan att det blir för stort, för mycket m.m?

Vill avsluta med Maya de Wits kloka ord och tips:
 Informera döv världen vad vi behöver för att klara vårt jobb på bästa sätt. Om vi INTE har det utbytet så blir kvalitén inte så bra. Samarbete! Vi är inte osynliga! Att skapa betydelse tillsammans! Och det sista gjorde vi verkligen under helgen, alla luncher, pauser och den trevliga middagen... Det var en mycket fint arrangerad konferens! Tack!

Didda Nylander och Bo Hårdell

Text: **Gunvor Svensson**
 Foto: **Stefan Coster**

Elise von Weisz och Sarah Remgren

Föreläsare under årsmöteskonferensen

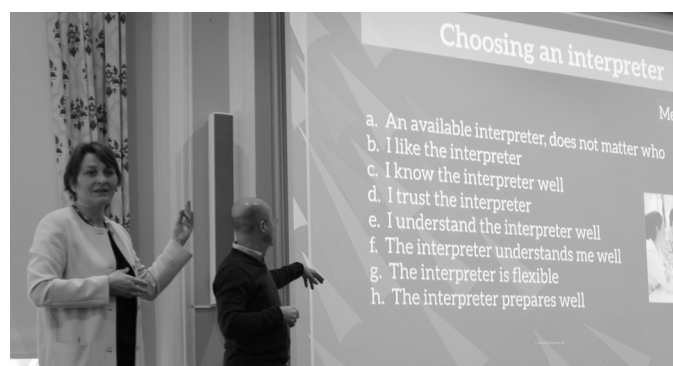
Workshop med Maya de Wit

Maya de Wit som var årsmötets utmärkta moderator hade dessutom en föreläsning och en workshop som jag deltog i. Temat var samarbete. Hon berättade om en rapport som hon och en kollega har skrivit. *De Wit & Sluis (2014). "Sign language interpreter quality: the perspective of deaf sign language users in the Netherlands", in: The interpreters' Newsletter, 19 (2014), pp. 63-85.*

Under workshopen fick vi samtala i smågrupper om vad vi kommer ihåg att vi lärde oss under vår tolkutbildning. Maya menar att det som lärs ut under utbildningar är det som samhället sedan känner till om vårt yrke. Själv blev jag färdig med min grundutbildning år 2000. Sedan dess har en hel del vatten runnit under broarna. Diskussionspunkterna var bl.a. attityd/inställning, trovärdighet, engagemang och utveckling. Tidigare har man talat om att tolken helst skulle vara osynlig och inte märkas i tolkade situationer vilket Maya menar kommer att bli förbjudet. På tolkutbildningen i Nederländerna idag lär sig eleverna att be om feedback från döva. Det handlar om att prata om hur man kan utveckla samarbetet mellan tolk och brukare för att det ska bli bättre nästa gång. Döva har tagit detta till sig och frågar självmant efter det. För att kunna göra "debriefing" är det nödvändigt att ha "prebriefing". Vad är det vi vill ha feedback på? Tolkar behöver informera döva om vad vi behöver för att kunna

jobba. Om tolken vet om brukarnas syfte med det samtal vi ska tolka blir det lättare att göra en bättre tolkning. Vi behöver dessutom samarbeta under tolkningen eftersom kommunikationsprocessen kräver det.

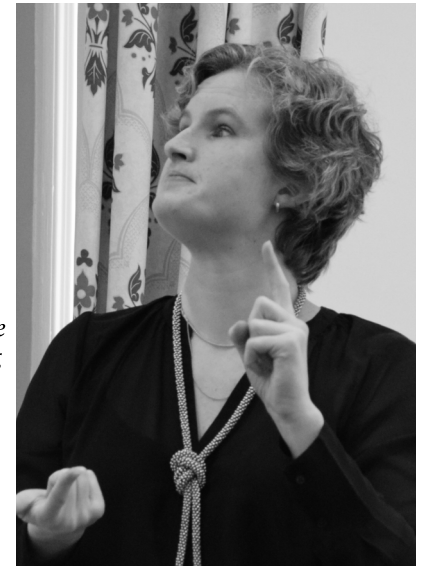
I min workshopgrupp berättade jag om mitt arbetssätt då jag tolkar i bildtelefoni. När en teckenspråkig ringer in och jag tagit emot telefonnummer, med vilket jag snart ska ringa upp till den hörande, brukar jag alltid ställa frågan: "Vill du berätta ungefär vad samtalet kommer att handla om?". Jag upplever att detta oftast tas emot på ett bra sätt. Jag ställer inget krav på att få information, men brukaren kan inte undgå att fundera över saken. Det vanligaste är att de berättar för mig, men det händer att de säger: "Nej, jag ska bara ringa mamma!" och då får jag ju ändå veta en hel del. Jag är alltid noga med att tacka så mycket och på det sättet visa att nu har vi samarbetat.

Under punkten utveckling var vi alla överens om att en teckenspråkstolk kan utvecklas under hela livet. Maya påminde oss dock om att inte jobba för mycket övertid, eftersom vi behöver tid för reflektion för att lära oss och upptäcka nya saker.

Text: **Brita Wideberg**
Foto: **Stefan Coster**

Intervju: Hilde Haualand

Var är du uppväxt?
I Trondheim

Är du gift?
Papirløst, ja. (samboer)

Har du familj?
Samboer og tre barn

Vad gillar du att göra på din fritid?
Være med venner og familie, gå på tur, røre på meg.

På Wikipedia kan man läsa följande om dig: "Hilde Maria Haualand (født 4. juni 1971) er en norsk sosialantropolog og postdoktor ved enhet for tegnspråk og tolking ved NTNU. Hun tok doktorgraden som første døve i Norge". Vilken utbildning krävs för att bli socialantropolog och postdoktor i teckenspråk och tolkning?
For å bli sosialantropolog må man ta en utdanning som dette ved et universitet. En postdoktor er en midlertidig stilling for personer som har avlagt doktorgrad, men ennå ikke har jobb ved et universitet.

Du är döv och akademiker. Har du märkt av några fördommar från kollegor i den akademiska världen?
Ikke direkte fordommer. Blant sosialantropologer som er vant til å forholde seg til andre språk og kulturer har jeg følt meg veldig velkommen. Det har vært mye arbeid med å skaffe tolker til ulike møter og forelesninger, og det arbeidet har jeg av og til ønsket at kollegaer (blant forskere generelt) kunne tatt mer ansvar for.

Temat för STTF:s årsmöte var samarbete.

När träffades du och Torill första gången?
I 1978 (det husker jeg ikke, vi var 6 og 7 år gamle), og så i 1982, begge deler nordisk kulturfestival for døve. Så igjen i voksen alder da hun begynte å tolke.

Kom ni bra överens redan från start?
Ja, det vil jeg si. Men det var vel først da vi begynte å jobbe tett sammen at vi virkelig begynte å komme godt overens.

Norsk-svensk ordlista

Utdanning	Utbildning
Midlertidig stilling	Tillfällig anställning
Bildetolkning	Bildtelefonitolkning
Overflaten	På ytan
Lov	Lag
Uansett	Oavsett
Samfunnet	Samhället
Fremdeles	Fortfarande

Postdoktor = En anställning som postdoktor är en tidsbegränsad meriteringsanställning med huvudinriktning mot forskning som ett första karriärsteg efter disputationen. Perioden som anställd postdoktor är totalt fyra år. Behörig att vara anställd som postdoktor är den som innehar en doktorsexamen avlagt de senaste sju åren.
(Källa: Karolinska Institutet)

Vad tror du är det viktigaste framgångsfaktorn för ett bra samarbete?
Respektere den andres kunnskap, tåle at den andre har en dårlig dag, se sine egne begrensninger og svake sider, hva man selv kan bli bedre på.

Eftersom jag (än så länge) tolkar mycket inom bildtelefoni kan jag förstås inte låta bli fråga om din avhandling som var en jämförande studie mellan svensk, norsk och amerikansk bildtelefoniservice. När publicerades din avhandling?
2012

Kan du berätta lite om vilka slutsatser/resultat som du kom fram till.
Selv om bildetolkning på overflaten ser ut til å være samme type tjeneste i de tre landene, har den politiske motivering og organiseringen, tjenestens lov-grunnlag og finansiering mye å si for hvordan tjenesten, dens tolker og brukere oppfattes. I Norge er det definert som en ren tolketjeneste, der det er tilgangen til tolk som er i fokus, og tilgjengelighetsaspektet diskuteres i veldig liten grad. I USA er det definert som en telekommunikasjonstjeneste, der målet er likeverdige telekommunikasjonstjenester for alle, uansett hvilket telekommunikasjonsutstyr man bruker. I Sverige er det både en telekommunikasjons- og tolketjeneste, og det virker som om det er (var) bedre balanse mellom disse aspektene i Sverige. Det var fokus på både å øke tilgjengeligheten i samfunnet generelt, og fokus på at det var en tolketjeneste, noe som sikret at tolkene fikk relativt gode arbeidsforhold sammenliknet med USA, der de ble "reduert" til operatører eller kommunikasjonsassistenter.

I Sverige går bildtelefoniverksamheten in i en ny fas där man i likhet med USA privatiserar tjänsten från 1/7 2016. Hur ser du på framtiden för svensk bildtelefoni?
Det er en stund siden jeg leverte avhandlingen og har ikke fulgt med like godt på utviklingen siden da. Hvis jeg skal driste meg til å si noe, så lurer jeg på om den nye ordningen er til gode for tjenestens brukere, siden det fremdeles bare er én leverandør av bildetolkninger i anbudsperioden. Kanskje blir det billigere for myndigheten som betaler for tjenesten, men det blir jo også mer uforutsigbart for de som leverer tjenesten når den skal legges ut på anbud med jevne mellomrom. I USA konkurrerer de ulike firmaene rett mot sine kunder/brukere, og må derfor ha fokus på kvalitet og forbedring for å få nok kunde. Det er med andre ord ikke samme type privatisering man ser i Sverige som i USA. Så jeg synes det er vanskelig å si noe om fremtiden for svensk bildtelefoni, siden dette er noe annet enn hva vi har sett i USA.

Text: Ivar Wästhed
Foto: Stefan Coster

Intervju: Torill Ringsø

Var är du uppväxt?
Jeg er oppvokst i Bergen, Norge.

Är du gift?
Nei, men jeg har en kjekk kjæreste.

Vad gillar du att göra på din fritid?
Som god nordmann(kvinne), så liker jeg å være ute i naturen. Akkurat nå synes jeg det

er herlig at vi har snø og at jeg kan gå på ski. Jeg er også en ivrig kajakkpadler og er generelt glad i livet på og ved sjøen.

Är du en person som gillar ordning och reda? Anledningen till att jag frågar är att jag hittade ett intressant inlägg på Facebook daterat 2 juni 2014. Det handlar om att "bydriften" (troligen kommunal gatu- och vägförvaltning) skall "koste" (sopa/städa) vid Biskops Sigurds Gate. Du beskriver vidare hur flera års ansamling av gamla sopor vid återvinningsstationen ligger kvar bland träd och ogräs. Jag tycker detta tyder på civilkurage och påvisar ett problem som många känner igen även här i Sverige!

He he - facebook forfølger meg visst. Jeg liker nok orden, selv om jeg også kan rote masse i mitt eget hus. Jeg er generelt opptatt av at vi skal ta hensyn til hverandre og se hverandre. I vår tid er mange kanskje litt for opptatt med sitt eget, og bryr seg ikke om det som ikke angår en selv direkte. Det synes jeg er egoistisk. Vi har alle et ansvar både for å hjelpe hverandre å holde orden, men også å se hverandre ved for eksempel å holde åpen døren for den som kommer etter. Det skal så lite til og det betyr så mye i hverdagen. Det samme gjelder forøvrig med samfunnsengasjement, det synes jeg er viktig. Likegyldighet er skummelt.

Du är utbildad teckenspråkstolk och är även tolklärare. Vilken utbildning har du?

Jeg har en 4-årig utdanning som allmennlærer. I tillegg har jeg modulutdanning i tolking, så jeg er offentlig godkjent tolk for døve. Jeg har også en Mastergrad i språklig kommunikasjon.

Norsk - Svensk Ordlista

Modulutdanning	Modulutbildning
Faglig	Yrkesmessig
Samfundet	Samhället
Manglende	Bristfällig(a)
Bevissthet	Medvetenhet
Sjøen	Havet
Likegyldighet	Likgiltighet
Skummelt	Otäckt

Vad är det bästa och det sämsta med att vara teckenspråkstolk?

Det beste er alt det man lærer, og hvordan man gjennom å tolke i ulike sammenhenger får utviklet både kunnskap og evner til å kunne håndtere tolkeoppdrag som utfordrer både språklig, faglig og mellommenneskelig.

Det verste med å være tegnspråkstolk, ja, skal vi se... Kanskje det å møte samfunnets manglende kunnskap om døve og tegnspråk. Vi blir gode på å informere, forklare og forsvare og det kan være helt i orden, men også stjele energi.

Sverige är sist i Norden (om jag inte tar fel) att erbjuda en akademisk grundutbildning för teckenspråkstolkar. Tror det har någon betydelse för bl.a. yrkets status och löneutveckling i Sverige?

Det er litt vanskelig for meg å svare på, for jeg kan ikke nok om status og lønnsutvikling for tolker i Sverige sammenlignet med Norge. Jeg tror og håper det har en betydning, men jeg synes jeg nok at tolkeyrket burde hatt høyere status også i Norge.

Vad tror du den viktigaste framgångsfaktoren är för ett bra samarbete?

Ydmykhet, respekt, ærligeht og at man forstår hverandres perspektiver.

På STTF:s årsmøte vittnade både tolkar som tolkanvändare om vikten av förberedelser. Tror du man skulle kunna ta fram gemensamma riktlinjer i Norden kring förberedelser? Om det trengs retningslinjer er vanskelig å si, men jeg tror generelt sett at mange kan øke sin bevissthet rundt hva forberedelse egentlig er. Gjennom å oppdatere seg, følge med på hva som skjer både i døvesamfunnet, samfunnet forøvrig og ulike fagområder man møter som tolk, så kan man også gjøre en god jobb selv om man ikke har detaljert forberedelse på akkurat det tema man skal tolke til enhver tid. Det betyr ikke at man på noe tidspunkt skal slutte å forberede seg til enkeltoppdrag, men at forberedelse kan være så mangt.

Generellt sett har kvinnodominerade yrken en lägre status än traditionellt manliga yrken. Detta trista faktum gäller även för teckenspråkstolkar. Jag misstänker att situationen är densamma i Norge? Kan vi i Norden samverka på något sätt för att stärka vår position på arbetsmarknaden?

Ja, det tror jeg. Tolkeforbundene i Norden kunne sikkert oppnådd mye om de samarbeidet mer og informerte hverandre. Kanskje det kunne gjøres i samarbeid med Døves Nordiske Råd? SDR og STTF har samarbeidsavtale, det samme håper jeg vi får i Norge også. Det kan være veien å gå for at døve og tolker skal jobbe mer sammen for å løfte statusen tolkeyrket, som igjen kan bidra til at døve får bedre tolker og det er jo alles felles mål.

Text: **Ivar Wästhed**
Foto: **Stefan Coster**

Workshop med Torill Ringsø och Hilde Haualand

Torill Ringsø är lektor vid Fakultet for lærer- og tolkeutdanning vid Trondheims universitet och undervisar blivande tolkelever, och hon är själv verksam tolk. Hilde Haualand är postdoktor i Socialantropologi.

Vi som deltog i workshopen var en mix av både tolkar och tolkanvändare. Här kommer ett litet axplock på vad som dryftades:

- Döva och hörande måste ta mer ansvar i tolksituationen för att underlätta samtalet. Äldre döva kan tycka att det var bättre förr när tolken tog allt ansvar.
- Vilka förväntningar finns det på tolken? Är de rimliga?
- Får döva någon undervisning i skolan kring hur man använder tolk?
- Målet är att döva skall kunna delta på samma premisser som hörande men är det möjligt?
- Hur skall man bete sig i svåra tolksituationer? Hålla masken? Tappar döva förtroende om man visar osäkerhet? Den allmänna uppfattningen var att det i längden är det ändå bäst att vara ärlig när sådana situationer uppstår.
- Förberedelser är ofta oerhört viktiga speciellt i internationella sammanhang.

Torild och Hilde menade att respekt och tillit mellan tolk och tolkanvändare är A och O. Att därtill ha en god portion humor och inte ta allt i livet gravallvarligt är också något som underlättar...

Text: **Ivar Wästhed**

NerikeTolkarna och Evantia

ny leverantör och utförare av
bildtelefoni fr.o.m. 1/7 -16

Efter många års ovisshet så verkar den juridiska bataljen runt bildtelefonin äntligen vara över. Det kanske är bäst att tillägga - för den här gången. I det korta perspektivet tror jag att det kan bli en bra lösning. NT expanderar till stor del med tolkar som i varierande grad har erfarenhet av bildtelefonitolkning och man bygger vidare på en redan existerande teknisk plattform. Förutsättningarna är goda för att övergången skall bli så smidig som möjligt. Frågan är vad som händer i ett längre perspektiv?

PTS kan, och kunde, med hänvisning till ett EU-direktiv (USO: Universal Service Obligation) avstå från att lägga ut bildtelefoni till offentlig upphandling. Detta direktiv kan användas när det gäller verksamhet som är olämplig eller omöjlig att kommersialisera. Om inte PTS vill stå för driften själv kan man tilldela en privat eller offentlig aktör uppdraget. En annan variant är att regeringen griper in och frigör PTS från huvudmannaskapet. Om inget görs som kommer det inom 3-5 år att bli en ny upphandling. Risken är då uppenbar att SDR:s farhågor om leverantörbyten kommer infrias. En sådan utveckling kommer inte att gagna någon. Nu är tiden kommen att alla goda krafter samverkar för en långsiktigt hållbar lösning för denna viktiga samhällstjänst. Dags att gå från ord till handling!

Text: **Ivar Wästhed**

Örebro Tolkcentral bjöd sina tolkar på en mycket uppskattad fortbildningskväll med Maya Rohdell.

Efter en inledning om vad språk egentligen är, hur vi egentligen förstår varandra fortsatte Maya med fokus på tolkning och tolkstilar.

Den forskning som bedrivs idag är framförallt kognitiv lingvistik och innebär till skillnad från den tidigare generativa lingvistik att man tittar på vad som händer i våra hjärnor när vi förstår språk, hur språk fungerar som samspel och inte enbart som ett sätt att överföra budskap från en aktiv talare till en passiv lyssnare. Resonemanget bygger på att vi ju inte kan överföra våra tankar till varandra, utan att vi bara kan försöka uttrycka dem så gott det går och hoppas att den tanke som mottagaren skapar är så lik vår som möjligt.

Teckenspråk och svenska är ju mycket olika varandra som språk, och Maya menar att ju mer tolken kan om de båda språken desto lättare blir det att hålla isär dem och desto mer rättvis kommer tolkningen att bli åt båda håll.

Tolkyrket har, som vi vet, varit med om en resa. Från att det var frälsningssoldater som hjälpte döva och ställde upp som tolkar, till att man under en period såg tolken som ett tekniskt hjälpmedel som enbart skulle översätta exakt det som sades, som det sades, utan kulturella hänsynstaganden. Idag ser man på tolkning som ett samspel, tolken är medskapare av budskapet och är således inte neutral. Cecilia Wadensjö är den som ofta nämns i detta sammanhang, och hon kallar det tolkmedierade samtalet för "en dans på tre".

När vi tolkar har vi en tolkstil – alltså vårt sätt att processa budskapet. Man kan säga att tolkstilen ligger någonstans på en skala som sträcker sig från translitterering till literal tolkning till semantisk tolkning.

Translitterering innebär att tolken processar mycket små enheter, på ordnivå, i taget och ligger mycket nära den talade(eller tecknade) texten. En literal tolkning innebär att tolken tar in budskapet mening för mening, och uttrycker det på ett sätt som också tar hänsyn till målspråkets grammatik. En semantisk tolkning innebär att tolken tar in budskapet på ett djupare plan och sedan uttrycker det på ett relevant sätt på målspråket.

Utöver den tolkstil som jag naturligt har, kan jag också använda mig av olika strategier före, under och efter uppdraget.

Det som hjälper mig att uttrycka mig på ett riktigt sätt är förberedelse. Ju mer jag känner till tolkanvändarnas referensramar, kontexten och ämnet desto bättre kommer jag att kunna uttrycka det de säger. Jag kommer kunna göra en mer rättvis tolkning. Maya citerade Benjamin Franklin: "By failing to prepare you are preparing to fail."

Vid sidan av detta tog Maya också upp andra intressanta delar som olika sorters bojar, hur ett formellt teckenspråk ser ut och Gile's effort model (vad händer i huvudet på oss när vi tolkar?).

Text: **Karin Hattne**

Illustration: Sara Précenth

Dr. Simon Carmel

En smula nervös var jag allt, när jag och mina kollegor gick in och satte oss i salen på Länsteaterns andra våning. Jag hade förvisso talat med kollegor som hade lyssnat på dr Simon J. Carmels föreläsning redan kvällen innan, och de hade försäkrat mig om att det visst skulle gå bra och naturligtvis skulle jag förstå merparten av vad som sades.

Det är inte så ofta man får chansen att lyssna till en doktor i kulturanthropologi som föreläser på internationellt teckenspråk. Tur för mig, som har ett halvdassigt självförtroende när det gäller att avläsa bokstaveringar på ett annat teckenspråk än svenskt, så bokstaverade dr. Carmel ganska mycket på svenska och han använde sig även av vissa svenska tecken för att underlätta för oss i publiken. Med fanns också Ronny Da Silva som ett svenskt språkstöd, som kunde kasta in svenska tecken lite här och där.

Vi skrattade gott, alla som var där. En trevlig kväll, men dövhistorier och dövskämt är så mycket mer viktiga än bara något att skratta åt tillsammans. Dr. Carmel menar att de dels fyller funktionen av att vara enande – man enas kring sin identitet och sin kultur, samtidigt som de också visar för hörande att dövgemenskapen är mer än bara en språkgemenskap – det är en kultur, där man har historier och beteenden gemensamt.

Mycket av det dr. Carmel visade exempel på är av förklarliga skäl omöjliga att återberätta i en svensk text – men vi lärde oss, för mig, okända varianter av tecknet ILY, fick höra en hel drös roliga historier och jag fick ett nytt perspektiv på Spindelmannen. Helt enkelt en både trevlig och fortbildande kväll!

Text: **Karin Hattne**

Tolkweekend med FTT

Helgen den 12-13 mars höll Danska Foreningen af Tegsprogstolke (FTT) sin årliga årsmöteskonferens Tolkweekend. Även i Danmark byter man plats på konferensen varje år och detta år hölls den i Kolding på Jylland.

Temat för konferensen var detta år upphandlingssystemet för teckenspråkstolkar i Danmark och rubriken för temat var "nok er nok" (ung. "det räcker nu"). Konferensen inleddes med en föreläsning om upphandling och stress av Johanne Smerlov från FTT:s styrelse. Under sin föreläsning gick Johanne pedagogiskt igenom hur upphandlingssystemet skapar en arbetsrelaterad stress hos tolkarna. Hon sammanfattade sin föreläsning med orden "kanske är upphandlingssystem inte något som passar en så liten yrkeskår som vår."

Man hade också bjudit in till en panelpresentation där dövförbundet, dövas ungdomsförbund, nationella tolkmyndigheten och tolkarnas två fackföreningar satt med. Varje representant fick 15 min till att presentera sin ingång

Hanne Hougaard Knudsen, ordförande för FTT

eller åsikt om upphandlingssystemet.

Danmarks Døves Landsforbund (DDL) ville att samordning av tolkverksamheten skulle skötas nationellt genom t ex en nationell ingång. Som systemet är idag behöver döva ringa till olika ställen beroende på vad det är man behöver tolk till. Man ville också ha möjlighet att fritt välja vilken tolk man ville ha och ansåg att upphandlingssystem av tolktjänster var det hittills minst dåliga system man sett.

"Kanske är upphandling inte något som passar en såpass liten yrkeskår som vår"
-Johanne Smerlov, FTT

Danske Døves Ungdomsforbund (DDU) såg det som ett problem att tolkar som jobbar på olika

utbildningar på grund av upphandlingar byts ut innan utbildningen slutat. Detta ledde till att nya tolkar kommer in mitt i en students utbildning vilket DDU såg som negativt. Man ansåg också att allt för få tolkar umgicks med döva och lärde sig om dövas kultur.

Socialpædagogernas Landsforbund (SL) är en av tolkarnas två fackföreningar och var tydliga i sitt budskap. Man anser att tolkkåren är för liten för att konkurrensutsättas och att så länge priset styr så kommer tolkar hela tiden bli varandras konkurrenter.

Den Nationale Tolkmyndighed (DNTM) är Danmarks minsta myndighet och har ett nationellt uppdrag att upphandla tolktjänster. DNTM:s representant var tydlig med att upphandlingssystemets vara eller inte vara redan var avgjort och därför var meningslöst att diskutera. Vad det

"Konkurrens och upphandling innebär för tolkar utslitning och arbetsskador"
-Anders Petersen, socialpædagogernas landsforbund

*”Det finns ingen tolkbrist ”
-Bo Kragelund, Danmarks
nationella tolkmyndighet*

handlar om är istället att se till att få så bra upphandlingar som möjligt. Myndigheten ansvarar inte för all tolkning i Danmark, t ex ligger inte områdena sjukvård, utbildning och arbetsförmedling inom deras ansvarsområde. Men inom det område man ansvarar för anser man att myndigheten lyckas med sitt uppdrag. Ett argument för detta var att man mellan perioden 1 januari – 10 mars (alltså precis innan konferensen) utfört 99,4% av alla tolkbeställningar man tagit emot. Mot bakgrund av dessa siffror anser myndigheten inte att man kan prata om någon tolkbrist i Danmark.

Efter de olika representanternas anföranden delade man in sig i smågrupper för att diskutera hur FTT kunde bidra till bättre upphandlingar i framtiden. Dessa diskussioner och de förslag som kom fram påminner väldigt mycket om de diskussioner vi har i Sverige. Problembeskrivningarna är i stort sett identiska och utmaningarna desamma. En sak som skiljer är möjligtvis att FTT som yrkesförening valt att mer tydligt ta ställning i frågan om upphandlingar än vad STTF gjort.

Sist av allt höll man årsmöte med sedvanliga årsmötesfrågor. Den enda egentligt stora frågan under årsmötet var frågan om en stadgeändring där det föreslogs att döva tolkar skulle kunna bli medlemmar. Detta har varit en intensivt diskuterad fråga inom FTT under de senaste åren. Man har tidigare valt att inte erbjuda döva tolkar medlemskap bl a eftersom det inte funnits utbildningar för just döva tolkar. Man har även genomfört medlemsomröstningar om stadgeändring som inte gått igenom pga för få deltagande. Men på årsmötet denna helg gick förslaget igenom och utbildade döva tolkar erbjuds nu bli medlemmar.

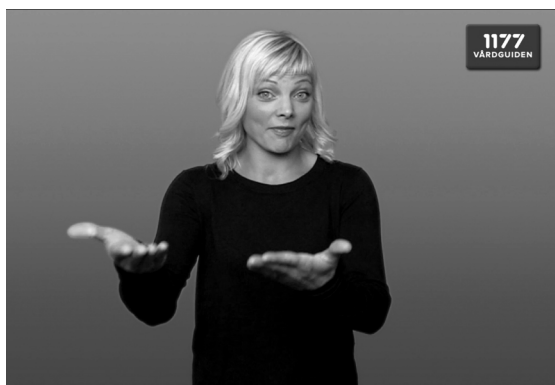
Text och foto: **Stefan Coster**

Fr v Bo Kragelund, DNTM och Per Fruerled, DDL

Förslag om stadgeändring på FTT:s årsmöte

På sidan 1177.se/videosamtal kan man läsa att provperioden för videosamtal vid sjukvårdsrådgivning med teckenspråkstolk är avslutad. Det finns ingen information om att det ska bli någon fortsättning, men man hänvisar till sjukvårdsrådgivning via texttelefon på 0771-117799.

Visions yrkesnätverk för teckenspråks-, dövblind-, skriv och TSS-tolkare träffades 11-12/2 på Visions förbundshus i Stockholm.

Sara Ericsson hade ordnat ett gediget program och förväntningarna inför mötet var höga, förutom egen tid var fyra av punkterna inbjudna gäster.

Timo Heiskala från Evantia, möte via skype för att diskutera bildtelefoni

Tarja Birkoff, socialdepartementet och Sarah Cagnell, rättssakkunnig angående Tolktjänstutredningen

Mikael Forslund, förvaltningschef i VGR angående ansökan om projektmedel för att i vissa delar skapa en nationell samordnad tolktjänst

Ergul Araz, upphandlingsenheten Stockholms läns landsting (SLL), Rigmor Hedenström och Michel Dominick från Stockholms tolkcentral angående upphandlingsförfarandet inom SLL

Några dagar innan meddelade Mikael Forslund att han tyvärr inte kunde medverka men han skickade upp material till oss för kännedom. Under torsdagen offentliggjordes att medel beviljats från regeringen för att genomföra förstudien. (Se länk

<http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/02/forutsattningarna-for-nationell-tolktjanst-for-dova-och-horselskadade-ska-utredas/>)

Dagen innan vårt möte fick vi tyvärr besked om att Timo Heiskala blivit sjuk, på plats på torsdagmorgon meddelar Rigmor Hedenström att hon, Ergul Araz och Michel Dominick alla tre fått förhinder på grund av personliga skäl och därför inte hade möjlighet att komma. Rigmor skickade senare svar på frågor vi lämnat till dem tidigare. Där kunde luften gått ur oss totalt, men skam den som ger sig. Istället fick vi tid att arbeta med andra viktiga frågor, bl.a. färdigställde vi verksamhetsplan 2016-2017 och jobbade vidare med den lönepolitiska plattformen. Under dessa två dagar hade vi god hjälp av Thomas Dahl, ombusman på Vision samt Anna Nilsson från förbundsstyrelsen.

Tarja Birkoff och Sarah Cagnell, har båda arbetat med utredningen tidigare, berättade om sitt nuvarande uppdrag kring tolktjänstutredningen som är;

- Konsekvenser av ny tolklag som ersättning för HSL
- En ingång och samlad administration
- Teknik för effektivisering
- Organisation och ansvar kring tolkning i arbetslivet
- Dövblindtolkning, samarbete mellan kommun och landsting

Deras förslag är nu på översyn hos regeringen för att sedan förhoppningsvis skickas ut på remiss.

Nätverket ställer sig positiva till:

- Egen lag kring tolkning
- Samarbete mellan kommuner och landsting kring dövblindtolkning för att tillvarata resurserna på bästa sätt
- Förbättrad administration hos Arbetsförmedlingen kring döva personer
- Att myndigheten för delaktighet (MFD) bör få i uppdrag att informera arbetsgivare om deras ansvar för tolk i arbetslivet

Tyvärr ser vi att ansvars- och finansieringsprincipen blir kvar och att frågan om döva tolkar till döva migranter inte varit en del av utredningen, inte heller att utöka ramen för tolkning i arbetslivet för döva. MFD och Andreas Richter har dock fått i uppdrag att skapa en nationell digital plattform för information, kunskapsutveckling, erfarenhetsutbyte och innovation. Plattformen gäller berörda aktörer och användare inom området kommunikation för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. (Se länk <http://www.esv.se/Verkytyg--stod/Statstillgaren/Regleringsbrev/?RBID=16882> under punkt 5.)

Ett stort tack till Tarja och Sarah, vi hoppas ni har möjlighet att återkomma till oss på vårt höstmöte.

Nätverket kommer framöver att arbeta med och följa upp bl.a. MFD och Andreas Richters arbete, Tolktjänstutredningen samt Förstudien för nationell samordnad tolktjänst. Nätverket tycker att tolkperspektivet är viktigt och vi hoppas bli en naturlig samarbetspartner i dessa och andra frågor som berör tolkverksamheten.

Nästa möte planeras till september månad.

Text: Visions yrkesnätverk för teckenspråks-, dövblind-, skriv och TSS-tolkare

Det som en gång var vårt

Tyckte ni att det räckte med elen, telefonin, tågtrafiken? Sjukvården, skolan och omsorgen? Det tyckte inte företagsägarna. Nu har ännu en nödvändig samhällsfunktion givits bort i privat ägo.

Från och med den första juli 2016 kommer förmedlingstjänsten för bildtelefoni att drivas av ett privat företag och våra skattepengar kommer således inte att gå tillbaka till det gemensamt ägda utan hamna i privata fickor i Finland. Det är inte ens så att den offentliga sektorn fått vara med i matchen – Örebro tolkcentral som i samhällets tjänst utvecklat och drivit tjänsten sedan allt började på 1990-talet har uttryckligen förbjudits från att delta i upphandlingen från Post- och Telestyrelsen. Allt föll på en teknikalitet – regioner, kommuner och landsting får inte erbjuda tjänster till invånare i andra län. Processen mot Örebro tolkcentral har drivits av Den nya välfärden, ett bolag som under flagg av att företräda medborgarnas intressen understöds av olika företagare som vill ha hjälp att tjäna mer pengar.

Det är, förutom en personlig tragedi för 44 uppsagda tolkar och en splittrad arbetsplats för de som blir kvar, ett stort demokratiskt problem att ännu en samhällstjänst givits bort av det gemensamma. Att en uppsplittring av tolkarna på olika arbetsplatser ger sämre effektivitet och samordningssvårigheter, samt att det blir svårare för döva i Örebro att få tolk är inte svårt att förstå. Men det är även ännu en spik i kistan för välfärdsstaten Sverige och det gemensamma ägande som gör verklig demokrati möjlig. Och kom inte och säg att det handlar om valfrihet – tjänsten drivs fortfarande bara av ett enda företag. Man kan inte välja sin bildtelefoniförmedling. Och tolkarna i rutan kommer vara väsentligen desamma som tidigare – med den skillnaden att alla de mest erfarna tolkarna kommer att försvinna. Det är ju sist in – först ut som gäller vid uppsägningar, vilket gör att de som är gamla i gemet sitter säkert på Tolkcentralen, som ju inte kommer syssla med förmedlingstjänsten mer. De yngre och mindre erfarna tolkarna kommer nu att få se fram emot att göra samma jobb som förut på hälften så många tolkar, och varje gång upphandlingen går ut tvingas byta jobb igen, med allt vad det innebär av osäkerhet, uppbrott från arbetsgruppen och inkörningsperiod för det nya företaget.

PTS hade kunnat välja att bara tilldela tjänsten till en passande aktör – till exempel Tolkcentralen i Örebro eller kanske till tolkcentralerna i Sverige gemensamt. Tolkjänstutredningen, som har pågått i närmare tio år hade kunnat föreslå för riksdagen att låta tjänsten bli statlig. Riksdagen hade kunnat besluta om detta ändå. Men någon har pengar att vinna på att låta bildtelefoniförmedlingen privatiseras. Och det är inte vi.

Orolig tolk

Myter om kollektivavtal

Ibland hör jag både från tolkkollegor samt tolkarbetsgivare följande påstående när löner och villkor kommer på tal:

”- Vi kan inte göra så på vår arbetsplats. Det skulle vara ett brott mot kollektivavtalet.” En annan variant kan vara: ”- Vi har inget kollektivavtal men vi har lika bra eller bättre villkor.” Låt mig då få klargöra en mycket enkel princip för vad som gäller. Ett kollektivavtal är inget annat än ett avtal om en lägstanivå för ersättningar och villkor mellan parterna, d.v.s. den fackliga organisationen som du som tolk tillhör (vanligtvis Vision eller DIK om du är medlem) och arbetsgivaren.

Det går alldeles utmärkt att göra avsteg från kollektivavtalet, så länge som arbetsgivaren erbjuder villkor som är bättre än den överenskomna lägstanivån. Exempel på avsteg finns i VG-regionen och på Västerbottens Tolkcentral som har lokala avtal om OB-ersättning som är högre än nivån i kollektivavtalet.

Arbetsgivare som saknar kollektivavtal, men erbjuder bättre villkor än vad avtalet ger, kan alltså teckna kollektivavtal och fortsätta att erbjuda en högre nivå. Enda anledningen för en arbetsgivare att inte teckna kollektivavtal (som jag ser det) är om man vill erbjuda villkor som understiger lägstanivån. Sådana arbetsgivare har vi väl inte i ett professionellt tolksverige eller hur??

Ivar Wästhed

Fenomenet dokusåpor

Många minns säkert det gatlopp som programledaren Harald Treutiger fick löpa i pressen när Expedition Robinson hade premiär i SVT 1997. Det blev tittarstorm och programmet kallades bl.a. för fascist- och mobbnings-TV.

Siniša Savija, född 1963, död 11 juli 1997 i Norrköping, var världens första Robinson-deltagare som röstades ut. När han kom hem till Norrköping begick han självmord genom att lägga sig på ett pendeltågsspår och låta tåget köra över honom. Trots det inträffade, blev programserien en succé och en riktig långkörare. Expedition Robinson sändes faktiskt så sent som i fjol men nu i TV4:s systerkanal Sjuan.

För tolv år sedan hade vi tolkar vår alldeles egen kändis med i form av "Robinson-Madde". Denna historiska artikel är hämtat från marsnumret av TT 2004.

Mycket nöje!

Text: Ivar Wästhed

MARS 2004

TOLKTRYCKET MARS 2004

TOLKTRYCKET

Bakom kulisserna med Robinson-Madde

Vi träffas avslappnat över en semla hemma hos Madde i Bålsta. Vi är gamla "klassisar" men allt är sig inte likt, Madde är en härligt solfräsch kändis och jag är fortfarande landstingsanställd och extremt blek som vanligt denna årstid. Jag börjar försiktigt med att fråga om det är något särskilt jag *inte* får fråga om Robinson (så börjar varje modig reporter sitt samtal med det tilltänkta intervjuoffret). Men Madde börjar berätta öppenlydligt om allt som hände på ön.

"Jag hade verkligen tänkt på det hela som ett äventyr men jag kunde aldrig drömma om att media har så stor påverkan på hur människor betar sig", säger hon. Hon berättar tex. att *Pål* så fort kameran sattes igång började med sina provocerande frågor och uttalanden, att *Robban* och *Zübeyde* kommit överens om att hängla på någon fest för att få mesta möjliga massmediala uppmärksamhet, att någon hade strippat på en nattklubb och att hon själv fått erbjudande av *Vincent* att leka par för en kväll. Madde tackade rakryggat nej till detta spel för galleriet!

"Sen är ju SVT:s enda syfte med Robinson att göra bra TV och hur sjutton de lyckades med det förstår jag inte, vi gjorde verkligen ingenting på dagarna mer än att leta lite mat och sola", säger hon. Det kommer fram en del som hon inte fick avslöja då hon kom hem, till exempel hur mycket hon hade gått ner i vikt, om det hade regnat och hur hon hade upplevt vistelsen eftersom sådan information kunde ge vissa aningar om hur länge hon varit kvar på ön. Allteftersom avsnitten visats på TV får hon berätta sin syn på specifika händelser som eventuellt är av intresse för media och andra nyfikna.

Själv har man ju följt det där programmet och undrat om de verkligen har det så knapert med mat som det verkar på TV och hur i hela friden damerna håller sig feminina och inte aplika i form av plötslig kroppsbehandling som i dagens samhälle aldrig förväntas krypa ur sina gömmor (men det gör de så småningom, tro mig). Jag hörde dessutom i ett avsnitt att det talades om att "tvätta håret" och trodde jag hade kommit på dem med att faktiskt visst ha schampo och allt det där. Madde förnekar detta och säger att man badade mycket för att hålla sig någorlunda fräsch men att deltagarna efter ett tag bokstavigt talat kastade sig över medarbetare i filmteamet för att få känna doften av ren människa. Här på icke önskvärda ställen noppades med pincett, som någon av deltagarna haft med sig. När det gällde maten hade de 2 dl kött ris per person och dag att avnjuta tillsammans med sniglar eller något annat exotiskt som fanns till hands.

FOTO: CORNELIA SANDSTRÖM

10

"Det som var jobbigt på ön var att man aldrig visste vad som skulle hända härnäst. De som jobbade i filmteamet hade tejp över klockorna så vi inte skulle se hur mycket klockan var och de fick aldrig prata med oss deltagare, inte ens om vi tilltalade dem. Vi räknade dagarna och visste på så vis ungefär när det borde vara dags för tävling. Det var säkert också påfrestande att leva på svältgränsen långt hemifrån med okända människor som många gånger kändes falska. *Jenny* var den jag trivdes bäst ihop med på ön, men vi har ingen kontakt idag. *Mirre* är nog den enda som kändes riktigt äkta." Alltså precis så äppelkäck och överdrivet positiv som man upplevde henne från TV-soffan, hur kan hon orka? tänker jag.

På frågan om Madde upplever att media speglar hennes person rättvist svarar hon: "Ja, det tycker jag nog. Det var några saker som de har vinklat fel, till exempel att *Martin* och jag blev ovänner på slutet, vilket inte alls stämmer. Att jag åkte ut var inte heller något som kom som en överraskning för mig. Jag hade låtit folk få veta att jag gärna ville åka hem, även om det var taskigt mot *Martin*. Det var ju också därför jag gav upp i duellen mot honom."

Det första Madde gjorde när hon kom tillbaka till civilisationen var att bli vettskrämd av sin egen spegelbild. "Tänk dig själv, vi ser vår spegelbild många fler gånger än vi verkligen speglar oss. Reflektioner från skyltfönster eller vad som helst ger oss alltid en aning om hur vi ser ut. Det blev verkligen en chock att se sig själv 12 kilo magrare och med sönderbränt ansikte!" Sedan var det dusch, mat och fest som gällde på kvällen. "Hade jag varit kvar till efter sammanslagningen skulle jag fått stanna en vecka och bara koppla av, men nu var det hemgång dagen därpå. Jag fick också ringa ett samtal till min dåvarande pojkvän, men det var svårt att prata tio minuter och försöka sammanfatta allt som hänt."

Att Madde blev utvald var enligt henne själv förmodligen för att de tyckte hennes yrke lät så intressant (och det är det ju!) och i samband med det berättar Madde att det helt enkelt blivit fel på hennes yrkesbenämning, som enbart var "dövblindtolk" i TV-rutan. När det gäller mötet med brukarna är hon lugn. "De brukar fråga om det är jag som var med i Robinson och då svarar jag "ja" och sen är det inget mer med det!"

Avslutningsvis frågar jag om hon skulle göra det igen och i så fall göra något annorlunda, svarar hon:

"Om jag skulle få chansen att vara med igen skulle jag nog vilja vara lite mer framåt, som jag är i vanliga livet."

Jenny Sandström

11

Västerbottens tolkcentral

Hej på er alla!

En rutinerad tolk slog sitt kloka huvud ihop med en ny tolk-kollega för att berättar lite om Västerbottens tolkcentral. Så gammalt mötte nytt när denna information sammanställdes.

Vi är elva stycken teckenspråkstolkar och fyra stycken skriv- och TSS-tolkar. Vi är stationerade på tre ställen: Umeå, Skellefteå och Gunnarn. Vi har ett stort område att täcka upp då vi arbetar i hela Västerbottens län. I mil räknat är länet 45x20 mil, från kust till fjäll. Det innebär att vi kör långa sträckor. Ibland upp till 200 mil per vecka sammanslaget på alla fast anställda tolkar.

Veckan därpå kan se helt annorlunda ut och innebära bara 25 mil.

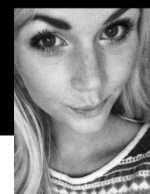
Vi har sex stycken leasingbilar och några tolkcyklar. Självklart nyttjar vi kollektivtrafiken i största möjliga mån. Eftersom vi också är en hälsocertifierad tolkcentral, försöker vi använda cyklarna så ofta vi kan, och även vår "friskvårdspeng" som vi är mycket stolta över att ha. För nuvarande handlar det om 5000 kronor per person, per år. Dessa pengar kan vi använda som vi vill, till ett träningskort eller massage.

När vi 15 tolkar inte räcker till så använder vi oss av arvodestolkar som är guld värda. Vi tolkar nämligen till cirka 150 barndomsdöva, ungefär 15 dövblinda samt cirka 300 vuxendöva.

Text: Agge och Bea

Isabellas recept

Mat med historiska anor

Det kommer dagar då man längtar extremt mycket efter mat som man är uppväxt med, sådan mat som kastar en tillbaka i tiden. Vi har nog alla olika sådana rätter. Jag tänkte bjuda på ett recept som för mina minnen tillbaka till ett ljuvt Dalarna, röda stugor med vita knutar och en fantastisk barndom. Det är en rätt som vi i flera generationer tillbaka lagat till varandra när livet är lite extra tufft och man behöver lite tröst. Mat är så mycket mer än smak och utseende, det är känslor, det är kärlek och det är tröst. Hoppas ni provar den här klassikern, eller känner er inspirerade att plocka fram era egna gamla favoritrecept på mat som ni saknar.

Dillkött

1 kg kalvbog
1 knippa dill
2-3 gula lökar
3-4 morötter
Ca 2 liter vatten
4 tsk salt
10 vitpepparkorn
3 kryddnejlikor

Sås

2 msk smör
4 msk vetemjöl
6 dl kokspad
2 msk grädde
1-2 msk strösocker
½-1 msk ättikssprit 12 %

Hur du går till väga:

1. Putsa ditt kött med en vass kniv.
2. Plocka av dillen från stjälkarna och hacka den. Spara stjälkarna. Skala även morötter och lök samt skär dom i bitar och klyftor.
3. Lägg köttet i en trång gryta, koka upp 2 liter vatten och håll det över så att köttet är täckt med råge.
4. Koka upp och skumma av ytan väl. Lägg sedan i salt, kryddor, grönsaker och dillstjälkarna. Fiska efter ett tag upp grönsakerna (utom 2-3 bitar av varje) och spara dom.
5. Låt köttet koka ca 1 ½ timme under lock på svag värme. Det skall kännas mörjt vid provstickning. Ta av från plattan och låt vila i 20 minuter. Lyft sedan ur köttet och skär upp det i lagom stora serveringsbitar. Se till att plocka bort ben och hinner.
6. Laga nu såsen separat. Smält smör och rör i mjöl. Späd sedan med silat kokspad under omrörning. Sjud i ca 5 minuter under omrörning. Smaka av med socker och ättika tills du själv är nöjd. Runda av med grädden och dill. Lägg till sist i köttet samt de grönsaker du tidigare tagit upp. Åt med nykokt potatis.

Recept: Isabella Lindvall

Döva tolkar i Danmark och Finland: En klargörande kontrast

Anna Mindess, MA, CSC, SC:L har arbetat som certifierad tolk i över 30 år och specialiserar sig för tillfället inom rättstolkning. Anna är författare till boken *Reading Between the Signs* som används på tolkutbildningar över hela världen. Hon föreläser mycket om ämnen som rör interkulturell kommunikation. Hennes samarbete med Dr. Thomas K. Holcomb har resulterat i ett flertal DVD:er och hemsidan "Deaf Culture THAT".

Alla bilder publicerade med tillstånd från streetleverage.com

Danmark och Finland är två exempel som visar på kontrasten i hur man förhåller sig till hörande och döva tolkar. I Danmark finns ett motstånd mot döva tolkar som gör det svårt för dessa, medan man i Finland samarbetar bra eftersom hörande och döva tolkar studerar tillsammans.

Genom andra kulturers perspektiv tror jag att vi kan få ett bättre perspektiv på vår egen. Jag har nyligen fått en inblick i två helt olika ståndpunkter när det gäller frågan om hörande respektive döva tolkar. Dessa olika ståndpunkter har jag hittat i Danmark respektive Finland. Genom att dela med mig av det jag sett hoppas jag att vi kan se på vår kamp i USA med nya ögon.

2008 blev jag inbjuden att hålla ett antal föreläsningar i Danmark. Den sista föreläsningen höll jag för en döv publik på Castberggård. Till min hjälp hade jag två fantastiska döva tolkar, Bo Hårdell och Janne Niemelä. Dom översatte mitt ASL till danskt teckenspråk på ett så smidigt sätt att min kontakt med publiken kändes helt obehindrad. På tåget tillbaka till Köpenhamn tackade jag Bo och Janne och antog att de väl säkert fick en hel del beställningar på grund av deras professionalitet och språkfärdigheter. De skakade båda på huvudet och förklarade att deras färdigheter som

döva tolkar i uppskattades särskilt mycket i Danmark. Jag blev förfärad, men inte förvånad med tanke på att många amerikanska döva tolkar står inför samma utmaning.

För ett par månader sedan blev jag kontaktad av Didde Nylander, en hörande dansk tolk som hade läst min artikel på StreetLeverage "Are Hearing Interpreters Responsible to Pave the Way for Deaf Interpreters?". Didde jobbar

Didde Nylander

aktivt med att stödja döva tolkars kamp i Danmark. Hon berättade om det kända faktum att döva i Danmark alltid har förklarat och upplyst varandra om olika saker, först på dövskolan och senare på dövföreningen. Hon berättade också om de hinder döva tolkar stöter på när de försöker bli accepterade som professionella tolkar.

Ett "skuggyrke": Döva tolkars utmaning i Danmark

Danmarks första tolkutbildning startade 1986 och hörande tolkar kan sedan dess få en yrkesutbildning där. Men hur är det för döva tolkar, frågade jag Didde?

Didde: Framtill helt nyligen har det i huvudsak varit ett sk. skuggyrke där döva tolkar arbetat utan att hörande tolkar, eller andra döva varit medvetna om deras existens. Inte ens döva lärare eller socialarbetare som agerat tolkar har själva varit medvetna om att det är just det dom gjort.

Samtidigt som det är tydligt att döva faktiskt verkar som tolkar i Danmark berättade Didde för mig att de har blivit effektivt utestängda från möjligheten att delta på landets enda tolkutbildning.

Didde: Hittills har döva inte kunnat antas till utbildningen eftersom det står i programbeskrivningen att "målet är att utbilda tolkar till att arbeta mellan talad danska och danskt teckenspråk". När två döva ansökte till tolkutbildningen 2011 blev de antagna, men ombads vänta ett år så att utbildningen kunde anpassa sin läroplan. 2012 avslag dock utbildningsdepartementet begäran om en förändrad läroplan eftersom de antog att döva inte själva kunde utföra sina kursuppgifter utan enbart med hjälp av en hörande tolk, som i praktiken skulle göra alla uppgifter åt dem. De liknade situationen med att om en stum person ville bli operasångare skulle denne behöva hjälp av en talande person som utförde själva sången.

Tolkutbildningen föreslog till sist att döva kunde sitta med på lektionerna utan att få göra slutproven vilket innebar att de inte skulle kunna bli certifierade tolkar. De två döva tolkarna hoppade av utbildningen och blev istället antagna av EUMASLI (European Masters in Sign Language Interpreting.)

Hörande tolkars reaktioner i Danmark

Jag frågade Didde om hur de flesta hörande tolkar reagerat på de ojämlika förutsättningarna som gäller för döva tolkar.

Didde: När de två döva tolkarna Vivien Batory och Bo Hårdell ansökte till tolkutbildningen hade de redan arbetat som tolkar för döva invandrare och på internationella konferenser i ungefär tio år. Jag tror inte att de flesta hörande tolkar ens kände till detta eftersom vi inte deltar i sådana arrangemang. Och de hörande tolkar som faktiskt deltagit vid sådana tillfällen brydde sig inte eftersom det handlade om uppdrag vi aldrig skulle bli tillfrågade om i alla fall eftersom vi inte kan något annat teckenspråk än det danska.

De hörande tolkarnas intresse fångades när Vivien och Bo kom med i en arbetsgrupp som under många år tolkat nyhetssändningar i TV. När deras arbete där uppmärksammades var det många hörande tolkar som kände sig hotade.

Didde: Några hörande tolkar sa att de inte såg några fördelar med att ta in döva tolkar eftersom de ansåg att de själva redan utförde ett bra jobb. Många ansåg också att de inte kunde godkänna att döva arbetade som tolkar eftersom de "inte hade utbildning". Oron ökade: "Kommer döva ta våra jobb?", kommer vi 'degraderas' till att enbart bli feeders?"

När döva alltmer började arbeta som tolkar fick fler döva upp ögonen för tolkyrket som ett möjligt yrkesval. 2012 startade dövförbundet ett "projekt för döva tolkar" där 13 döva erbjöds en kurs i tolkning. Därefter anlätades dessa som frilanstolkare. De jobbade främst med uppdrag inom vardagstolkning vilket gjorde dem synliga för hörande tolkar vilket ledde till ett ännu större motstånd och startade en känslomässig laddad debatt inom vår tolkförening (FTT).

2015 erbjöd sig den myndighet som betalar för tolktjänst att certifiera de numera tio tolkarna från projektet, plus Vivien och Bo. Så till sist fick Danmark sina första certifierade döva tolkar, men det innebär inte att dessa är fullt ut accepterade och jämställda med hörande tolkar. Trots att flera tolkförmedlingar har frilansavtal med döva tolkar får de bara tolka uppdrag där de blivit i förväg godkända. För varje enskilt uppdrag måste man ansöka om att få anlita en döv tolk och förklara det specifika behovet av just en döv tolk. Och döva kan fortfarande inte delta fullt ut på tolkutbildningen.

Didde berättade för mig att det tidigare under året varit en intensiv debatt inom FTT om huruvida certifierade döva tolkar skulle kunna bli medlemmar i tolkföreningen. Några hörande tolkar stödde idén medan andra var starkt emot. En stor grupp hade inte bestämt sig. Didde noterade att en farhåga många hyste var "huruvida vi skulle bli tvungna att använda teckenspråk på våra möten. Många hörande säger att de kan uttrycka sig friare på sitt förstaspråk, danska". Frågan om döva tolkar skall kunna bli medlemmar i FTT eller inte kommer avgöras under hösten*.

Didde: På en formell nivå har vi kommit långt. Men har vår kulturella kunskap om döva utvecklats fullt ut? Jag tycker fortfarande det finns kvar spår av den förlegade uppfattningen att det hörande majoritetssamhället "står över" döva personer och att dövas yrkesval är begränsade. Att tolkyrket för döva nu är på uppåtgående har väckt frågor om kultur och attityd, frågor som vi behöver närma oss med öppenhet och nyfikenhet. Vår största utmaning nu är att säkerställa en god relation mellan hörande och döva tolkar.

Jag berättade för Didde att jag tycker det finns många områden där döva tolkar i USA har kommit längre än sina kollegor i Danmark, även om det finns ett visst motstånd hos vissa hörande tolkar. Eftersom jag hört liknande historier från andra länder vågade jag mig på en gissning att detta var ett fenomen i hela världen.

En annan historia i Finland

Didde korrigerade mig i mitt alltför svepande antagande utifrån en undersökning hon gjort i Finland där ett helt annat vägval verkar ha lett till bättre samarbete mellan hörande och döva tolkar. Hon föreslog att jag skulle intervjua den döve tolken Markus Aro.

Markus berättade att Finland länge har anlitat döva för att tolka till dövblinda. Under åttiotalet fanns det inte tillräckligt många hörande tolkar till uppdrag där det krävdes taktiskt teckenspråk. Då anlätades döva till detta men de dövblinda tolkanvändarna ville att de döva tolkarna skulle ha utbildning. Det finska dövförbundet startade då en kurs på totalt 175 utbildningstimmar för att utbilda och certifiera en grupp döva tolkar i dövblindtolkning.

Tolkutbildning med hörande och döva tolkar i Finland

När HUMAK (Humanistiska Yrkehögskolan) 2001 meddelade att deras fyraåriga tolkutbildning skulle öppna upp för såväl hörande som döva studerande anmälde sig sex döva tolkar. Av dessa sex slutförde fyra sin utbildning och Markus var en av dessa.

Förutom att locka till sig döva studenter fokuserar HUMAK på hörande studenter utan någon tidigare kunskap om döva. Markus berättade att de flesta hörande studenter börjar utbildningen 19 eller 20 år gamla utan att veta sig kunna teckenspråk eller känna till någonting om döva. Eftersom de hörande studenterna kommer in utan förkunskaper i en lärande

Markus Aro

miljö tillsammans med döva klasskamrater lär de sig en "bra attityd" och redan från början lär de sig att samarbeta med döva kollegor. Medan de hörande studenterna de två första åren fokuserar på finskt teckenspråk ägnar sig de döva studenterna åt skriven finska och engelska.

Markus: Kurserna för de döva respektive hörande studenterna skiljer sig mycket lite åt. Man försöker att göra så små justeringar som möjligt för att studenterna skall få en så likvärdig utbildning som möjligt. Lingvistik undervisas i separata grupper, men många kurser undervisas gemensamt, däribland tolkteori. Tredje och fjärde året fokuserar på tolkfärdighet för samtliga elever. På samma ställe som HUMAK ligger en folkhögskola för döva invandrare där de döva tolkstudenterna får möjlighet att öva tolkning.

"Det var en nyttig erfarenhet att studera ihop med hörande tolkstudenter", berättar Markus. "Och vi lärde oss att arbeta i team"

M: När jag läste på HUMAK hade man ännu inte analyserat best practices för samarbete i tolkpar med hörande och döva tolkar. Lärarna sa att vi helt enkelt fick lösa det tillsammans. Vi sa till de hörande tolkarna att vi absolut inte ville att de skulle fungera som "icke-tänkande feeders". Allt handlar om lagarbete och ett ständigt samarbete kring hur man kan stödja varandra

Dövas delaktighet avgörande

Efter examen upptäckte de döva tolkarna att det inte fanns särskilt mycket jobb för dem

Markus: En del av problemet låg i en känsla hos de döva, "varför behöver vi döva tolkar?" Så vi gick ut och informerade om dövblintolkning, International Sign, översättning från skriven finska till teckenspråk och tolkning för invandrare. Efter ett par år blev döva mer öppna och positiva till döva tolkar. De flesta hörande tolkar jobbade gärna med döva kollegor, medan endast ett fåtal hyste ett visst motstånd.

Ironiskt nog var det ett kortsiktigt regeringsbeslut som fick hörande tolkar att uppskatta dövas färdigheter. 2012 meddelade den finska staten (som betalar för den mesta tolkser-

vicen) att döva invandrare bara skulle få tillgång till döva tolkar under ett år. Man utgick från att de döva invandrarna efter ett år skulle behärska finskt teckenspråk såpass bra att hörande tolkar därefter skulle kunna tillgodose deras behov.

M: Efter ett år stod så de hörande tolkarna ensam med uppgiften att tolka för dessa döva invandrare. De hörande tolkarna ville då ha hjälp av döva kollegor. I de fall de döva invandrarna behövde tolkning på t ex sjukhus eller hos polisen, kunde man be döva tolkar om hjälp eftersom just dessa instanser har egna medel för tolkar. Vid dessa tillfällen var hörande återigen tacksamma för hjälpen från de döva kollegorna.

"Vi behöver hörande tolkar!. Vi kan inte arbeta utan dem. Och vi behöver arbeta tillsammans för att döva skall få åtnjuta full tillgänglighet", sammanfattar Markus.

Sammanfattningsvis

Jag tror vi kan lära en hel del från dessa två berättelser. Markus nämner det faktum att hörande tolkar börjar på HUMAK som "oskrivna blad" utan någon som helst förkunskap om vare sig döva eller teckenspråk som avgörande för deras öppenhet och vilja att lära sig tillsammans med döva kollegor. Samtidigt kämpar vi i USA för att höja förkunskapskraven till tolkutbildningarna.

Tack

Denna artikel och översättningarna till ASL och IS hade inte varit möjlig utan hjälp från ett flertal människor från runt om i världen: Didde Nylander, Markus Aro, Ryan Shephard, Nana Marie Søltøft, Bo Hårdell, Tegnsprogstolken.dk, Danske Døves Landsforbund, och Damon Timm.

Text: **Anna Mindess**
Översättning: **Stefan Coster**

*Efter en medlemsomröstning i frågan gick den föreslagna stadigeändringen inte igenom pga för få röstande. Det gjorde den däremot på FFT:s årsmöte den 12 mars 2016 [reds anm]

Street Leverage
www.streetleverage.com

Denna artikel är hämtad från streetleverage.com, en sida med artiklar av och för teckenspråkstolkare. Tolktrycket har inlett ett samarbete med streetleverage.com som innebär att vi fått tillstånd att översätta och trycka deras artiklar.

Tolkporträtt - Mor & dotter

Linnéa Andersson och Sara Gustavsson foto: Milla Gustavsson

Namn: Sara Gustavsson
 Utbildning: Önnestads folkhögskola (avgångsår 2002)
 Arbetsplats: Frilansar i Skåne med omnejd

Namn: Linnéa Andersson
 Utbildning: Fellingsbro folkhögskola (avgångsår 2013)
 Arbetsplats: Tolkcentralen Region Skåne

Familjen

Familjen består av pappa Ivan (döv teckenspråklärare), mamma Sara (tolk), David, Linnéa (tolk), Lovisa (döv), Kalle och Milla. Vi är från Åhus i nordöstra Skåne.

Varför blev du tolk?

S: Alla tror att jag blev tolk för att jag har ett dövt barn men då brukar jag svara att man inte behöver vara tolk för att vara en bra mamma. Jag blev tolk för min egen skull, för att det var det enda jag ville.

L: Först var det helt otänkbart att gå i mammas fotspår men min pappa sa "Prova! Ge det två veckor!" sen var jag fast. Jag är ju matad med tolketik sedan barnsben så jag kände mig hemma direkt.

Favorittecken

L: "AMATÖR"! Pax för den, mamma!

S: ...Jag vet faktiskt inte. "MITSUBISHI" kanske, men mest gillar jag att jag slipper bokstavera det!

Tecken som du önskar fanns

L: Vilken dum fråga. Får man önska bort svenska ord istället så man slapp tolka dem?

S: Jag brukar hitta på egna tecken när jag tycker det fattas, haha!

L: Men typ komplex, definition, koncern?

S: Nu vet jag vilken arbetsplats du tänker på!

Favoritord på Svenska

S: Tillit.

L: Tösapåg. Fattar övriga Sverige det? Haha.

Ett uppdrag du skulle vilja tolka

L: Zlatans comeback i MFF-tröjan.

S: Lillasyster Majas konsert i LA! [Maja Ivarsson i The Sounds, red. anm.]

Ett roligt uppdrag som du har tolkat

S: Bacillakuten i SVT var ganska kul, mest för att se vad som händer bakom kulisserna.

L: Jag gillar ju att vi fått nationella fotbollskupper för döva när de är här i Skåne, älskar de uppdragen.

S: Det är ju väldigt roligt när vi får jobba ihop med något som vi verkligen kan.

Ditt motto i yrkeslivet

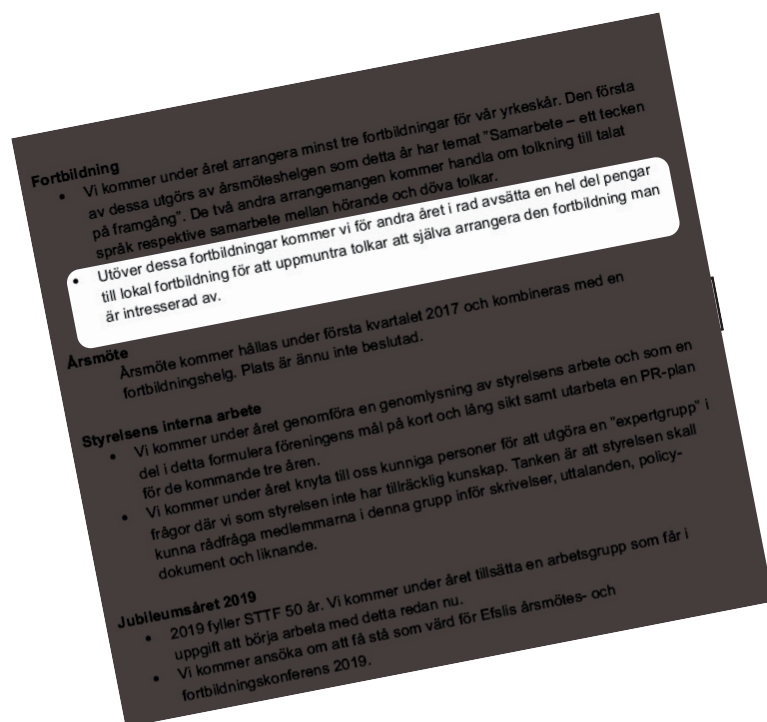
S: "Ångra aldrig sådant du gjort, bara sådant du aldrig hann med." Så jag brukar säga till mig själv att jag aldrig ska sluta vara nyfiken.

L: "Se upp för blodsockerfall!". Nej men, jag agerar efter mottot att "våga vilja framåt!" i både yrkeslivet och privat.

Till sist, vi är båda tacksamma för att teckenspråket har en så central roll i vår värld, samtidigt som tolketik och sekretess blir på en annorlunda (och förmodligen mer medveten) nivå för oss än för andra tolkar. För det är väl den eviga frågan: Hur hittar man som tolk balansen mellan person och profession?

Text: Linnéa Andersson och Sara Gustavsson

Använd våra pengar!

I STTF:s verksamhetsplan för 2016 har vi avsatt pengar för lokal fortbildning. Tanken är att Du som medlem skall kunna arrangera och/eller delta i fortbildning på hemmaplan. Det är inga astronomiska summor vi pratar om, men tidigare år har pengarna faktiskt inte tagit slut.

Tanken är helt enkelt att Du och några kollegor hittar ett intressant ämne ni vill lära er mer om, tar reda på vad det skulle kosta och hör av er till oss i styrelsen. Vill man anordna ett studiecirkel kan man söka pengar för lokal och material, vill man anordna en föreläsning ansöker man om pengar för det.

Vårt mål med detta arbete är att möjliggöra för många små föreläsningkvällar, studiecirkel eller workshops runtom i landet. De stora arrangemangen tar vi i styrelsen på oss, men de små lokala initiativen vill vi uppmuntra just Dig till att anordna.

Välkommen med ansökan på kontakt@sttf.org

VILL DU HA MED NÅGOT I NÄSTA NUMMER?
MANUSSTOPP 1 MAJ